

קול צופיד

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

עקב - תשנ"ז - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הדרגה שלו זה היסודי, והדרגה של הבנות שאומרות מה שאומרות, העשירות והעניות ומה שהן פועלות, מה שהן אומרות כנגד יקו"ק, יש להן כל מיני רמזים גדולים עמוקים.

אבל חז"ל שואלים בגמרא: "בשלמא יום הכיפורים – משום דאית ביה מחילה וסליחה, יום שניתנו בו הלוחות האחרונות, אלא ט"ו באב מאי היא? והגמרא מביאה שבעה הסברים לדבר הזה; שבעה טעמים! כותב הרשב"ם במסכת בתרא, כל הטעמים האלה – לא שרב חולק רב, אמורא חולק על אמורא, אלא כל אמורא כך קיבל מרביו! זאת אומרת, שכל הטעמים האלה כולו איתנהו ביה, ורק שכל אחד בא ומוסיף נימוק אחר.

אבל הסדר הוא בגמרא, זה לא כמו שאנחנו מבינים את הסדר לפי סדר ההיסטורי. אנחנו מיד נראה שיש איזה נימוק אחד שהרמב"ם מזכיר אותו, ומפרשים אחרים מזכירים אותו – וזה הכל! לא מזכירים טעם אחד, רק טעם אחד. וכנראה שמה שכתב גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי" בספרו "בן יהודע", הוא אומר שהנימוק הזה ש"כלו מתי מדבר" – זה הנימוק האמיתי, וזה הנימוק הראשוני, ואחר כך הוסיפו עוד טעמים מדין שיום זכאי מוסיפים לו עוד הרבה זכויות.

אבל הגמרא מביאה סדר אחר. הגמרא מביאה כך: מה המעלה שלו? "אמר רבי יהודה אמר שמואל, יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה, מאי דרוש? 'זה הדבר אשר ציוה ה' לבנות צלפחד דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה בלבד'. בזמן שבאו בנות צלפחד ורוצים חלק ונחלה בארץ במקום אביהן, והגמרא ואמרת דרשניות, חכמניות, פקחות, הכל! כל המעלות חז"ל נותנים לבנות צלפחד, והם היו למעלה מארבעים שנה, ואין אשה שאחרי גיל ארבעים שלא תתחתן, זה... קשה מאוד שתהיה בהריון ושתלד, ואז נהיה נס לבנות צלפחד שחזרו לצעירותן, אז באו שבט גלעד ובאו שבט מנשה ואמרו, רבוננו של עולם! אם הן מתחתנות עם שבט אחר

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : עקב תשנ"ז

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ז.

ט"ו באב

כבוד מעלת הרבנים היקרים והנכבדים, קהל קדוש ונכבד. מקובל שבט"ו באב לא אומרים וידוי. זה כל המעלה וכל החשיבות, וכל הערך, היום זה ט"ו באב. גם על ה"אי וידוי" הזה שלא אומרים וידוי זה לא כל כך חלק, בבית יוסף מביא מחלוקת אם כן אומרים וידוי בזמן הזה או שלא אומרים, אבל נפסקה ההלכה בשולחן ערוך בסימן קל"א, שנהגו שלא לומר וידוי.

אבל בזה לא נגמר ובזה לא מתחיל הענין של ט"ו באב. חז"ל אומרים ש-"לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים". אז בט"ו באב כתוב: "לא היו ימים טובים לישראל", זאת אומרת שההגדרה של ט"ו באב היא הגדרה של: "יום טוב"! עד כדי כך, שגאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי", שדיבר בענין של תשעה באב, שמתחילת אב אז ממעטים בשמחה, ויש מי שאומר כל חודש אב, והרב אמר: לא! למה כל החודש כולו? למה אתה מוסיף? די עד עשרה באב, והוא אומר על זה, שבלאו הכי הרי בט"ו באב יש "עילוי לשכינה"! כמו שכתוב בזהר הקדוש פרשת שמות דף רצ"ב, שיש "עילוי לשכינה", וזה מעלה גדולה לשכינה. מה ה"עילוי" הזה?? מה החשיבות הזאת?? מה המעלה הזאת?? אמנם, ב"פרי עץ חיים" – בקבלה, הביא באריכות את המעלה של ט"ו באב, וזה אנשים לא מבינים, מה הם אומרים? כתוב ב"עץ חיים" שהלבנה במילואה, ויש להם קושיה על לבנה במילואה, הרי בכל חודש וחודש יש את הלבנה במילואה, לא מבינים מה שכתב שמה את המעלה שמה ואת החשיבות שמה, ושזה כנגד היסוד,

קול צופיך

מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג הַמְּקוֹבֵל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

או כשפלגש בגבעה בזמן בנימין, היתה בעיה! איך יתחתנו? הרי נשבעו! אמרו, כן – נשבענו! אבל לא מהבני ברית שלנו, למעשה, גם שאל המלך היה מאותם האנשים שלקחו את אשתו לקח אותה כ"חטיפה" כאילו כשהלכו משילה לקור, ואמר לו אחר ליהונתן: "בן נעות המרדות", כאילו אמו היתה "חטופה".

יש הרבה הלכות שלומדים מהדברים האלה. אנחנו דיברנו כרגע על שני נימוקים, אבל עוד יש עוד נימוקים אחרים.

היום ברוך ה' אפשר דרא, פעם כתוב בבאר היטב, כתוב באוצר הפוסקים, פעם בא איש אשכנזי לירושלים, והיו כולם ספרדים, ושאל אם מותר לקחת שתי נשים, האיסור של שתי נשים לדעת רבנו גרשום האם זה הולך על האיש או על המקום? מכיוון שהוא אשכנזי אסור לו לקחת שתי נשים, או על המקום מכיון שבירושלים כיון שרוב ספרדים – אז מותר. ודנו בדבר הזה. אז זה היה דבר יוצא דופן. כשהסבתא של הרב חיד"א התחתנה, היתה אשכנזיה והתחתנה עם ספרדי – זה היה יוצא דופן!!! היום, ברוך ה', אפשר דרא, "הותרו שבטים לבוא זה בזה", ויכולים ספרדים להתחתן עם אשכנזים, ואשכנזים להתחתן ספרדים, ברוך ה', הכל טוב ויפה.

ונכון שיש בעיות הלכתיות, ותמיד אני רגיל לומר להם: קודם כל תתחתנו, ואת הבעיות ההלכתיות אני אפתור לכם אחרי החתונה! תבואו אליי אחרי זה ואני אראה לכם איך לעזור... ואז לא יהיו את הבעיות.

יש, נכון, מקום – יש דברים של מנהג, יש דברים של דין, יש דברים שעדה מסוימת מחמירה, ויש שעדה שניה שבדרך כלל לא מחמירה וזו מתירה, יש בכל עדה ועדה, יש אומרים שהספרדים מחמירים בענין "בשר חלק", לעומת זה האשכנזים מחמירים בקטניות בפסח, הספרדים מחמירים בבישול בשבת, האשכנזים מקילים. יש הרבה דעות, קולות לכאן וחומרות לכאן.

בעיקרון – האשה, כשמתחתנת, הולכת לפי הדרך המנהג וההלכה של בעלה. רק אני אומר בדרך כלל, את ה"ברכת המזון" ואת

אנחנו מפסידים את נחלתנו! אז אמר לו ה' למשה רבנו, תושיב בנות מנשה, לבנות דודיהן יהיו לנשים, אומר האור החיים הקדוש, וככה משמע מדברי חז"ל, שאמר ה' לבנות צלפחד, אתן יכולות לקחת את מי שאתן רוצות, רק בתור עצה – קחו את בני הדודים בכדי שנחלה לא תעבור ממקום למקום.

אבל באותו דור לא התחתנו הבנות רק לבני השבטים שלהם. ואחר כך דרשו ואמרו: "זה הדבר...", רק באותו דור שנוחלים את ארץ ישראל, דור שני יכולים להתחתן.

מה קרה? על זה עושים יום טוב? על זה עושים חג? על זה עושים יום... כמו שכתוב שלא היו ימים טובים לבני ישראל כט"ו באב? מה קרה? כמה יש בנות שאין להם אחים ושהם ירשו ירושה? וגם יש בנות כאלה שקשה להן למצוא זיווג? וקשה להן לקחת מהשבט שלהן? מה קרה? על זה עושים יום טוב?

והשני עוד יותר קשה. בא רב יוסף ואמר: "אמר רב יוסף אמר רב נחמן, יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל". שבט בנימין! היתה מלחמה עם פילגש בגבעה, והתחרטו על זה שנלחמו בשבט בנימין, ונשבעו שלא יתנו להם בנות, ואחר כך לקחו ארבע מאות מאנשי שבט גלעד ונשארו מאתיים בחורים בלי נשים, אז אמרו אנחנו נשבענו שאנחנו לא ניתן, אז אמר שנשבעו שלא יתנו ממנו איש בתו לבנימין, מאי דרוש? "ממנו – ולא מבנינו", אנחנו לא אבל הבנים יכולים לתת.

בשביל המאתיים האלה אז עושים יום טוב עד היום הזה. ויום טוב כמו יום הכיפורים, אה!! המעלה החשובה, הדרגה החשובה.

נכון, יום טוב, כשאחת מבנות ישראל – קשה לה להתחתן, כשאחת מבני ישראל קשה לו להתחתן, זה מצב לא טוב לאותו אדם. העולם שלו חרב עליו. כשהוא לא יכול להתחתן מפני שההלכה אומרת שהוא לא יכול להתחתן, אז זו בעיה!

כשבנות צלפחד, חכמניות ודרשניות הן, הן התגברו על עצמן ולקחו מבנות דודיהן, נעשה נס!

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

בפסח ביום טוב אורז, הרי היא לא אוכלת! אז איך מותר לה לבשל?! והוא אמר לה שזה כמו "שני חבילות", אם את מבשלת בשביל בעלך – את יכולה.

זאת אומרת, שיש "הגבלות" ביום טוב. אם זה מפריע לבעל, אז אין להחמיר, אבל אם זה לא מפריע, מה אכפת לך שתחמיר, היא רוצה לברך יותר... שבת... שתעשה מה שהיא רוצה! אבל אם זה מפריע לבעל, הוא יכול לומר לה אל תעשי את הדבר הזה, זה מפריע לי. ועם כל זה, כתוב "ולימרינהו בשפה רכה", שלומר ולימרינהו בצורה נעימה, בשפה ברורה ובנעימה.

בעיה שניה: אומר הריטב"א, אנחנו קוראים את זה כאילו "אגדה", שהותרו בנות... מאי דרוש? כתוב 'איש ממנו' – ממנו ולא מבנינו. אומר הריטב"א חידוש הלכה, אם אדם מקבל עליו מנהג, אדם יחליט – אני לא שותה מים רק בכוס מלאה ולא חצי, לא חסר – ככה נכנס לו בראש, ונדר ונשבע על זה, אני אומר דוגמא קיצונית. מה, הבנים שלו אסור להם לשתות מים מחצי כוס?! זה מחייב את הבן שלו?! כל אדם לעצמו! מה אכפת לנו אנחנו ממנו... הוא נדר: אני אלך רק לחנות כזאת! או רק לחם בצורה כזאת, אז מה קרה? נדר? אז מה אכפת לו לבן שלו!

מה יהיה הדין אם אמר: "אני נודר, ואני נודר שגם בני אחריי וגם נכדי אחריי...", מה – אתה מחייב את הנכד שלך?! אתה מחייב את הבן שלך?! אם זה היה בית דין, אם זה היה קהילה שנהגה במנהג מסוים, טוב – תמשיכו הלאה! אבל כאן וכי אתה יכול לחייב מישהו אחר?

נכון, ראינו בחז"ל, היו כמה משפחות שהיו מחמירות, לא היו נוסעות לצור ביום שישי, מעכו לצור זה מהלך באניה בתפילה, חצי שעה – שעה, לא היו נוסעים ביום שישי, לא היו הולכים לשוק ביום שישי, לא היו עושים דברים ביום שישי. אמר להם רבנו הקדוש, תמשיכו, מנהג אבותיכם בידכם, כלומר שאם הם הנהיגו את זה וקיבלו את זה כמנהג.

התפילה – תנו לאשה להמשיך בדרך שלה, היא רגילה לנוסח מסוים, אם היא ספרדיה – היא רגילה לנוסח ספרדי, ואם היא אשכנזיה היא רגילה לנוסח אשכנזי, לא יכולה בבת אחת לשנות את ההרגל שלה, או שרגילה לשמוע את המנגינות האשכנזיות, מנגינות ספרדיות, אז בהתחלה שתלך... אבל היא גם צריכה בהמשך ללמוד את הדרך של בעלה, את הדרך תפילה של בעלה, בכדי שגם הילדים, הרי צריכה לחנך את הילדים לפי השיטה של בעלה.

אבל! בא נאמר בפסח: יש גם בספרדים – יש עדות שלא אוכלים אורז, ויש עדות שכן אוכלים אורז, אז מה לא יתחתנו אחד עם השני?! יש עדות של האשכנזים – שלא אוכלים "שרויה", ויש שכן אוכלים "שרויה", אז מה – לא יתחתנו אחד עם השני?! יש עדות שמחמירים ב"חלק", ויש שלא מחמירים ב"חלק" – וכי לא יתחתנו?! יתחתנו! אם אשה רוצה לעבור לדרך "קולא" של בעלה, אז אחרי זה עושים לה התרה, אחרי החתונה ולא לפני החתונה, ומה ההתרה? למעשה מיד אנחנו נראה אם זה מועיל התרה, מה ההתרה? [אם נאמר ש]ההתרה שלו ידעה שתחתנן עם אשכנזי או עם ספרדי – הייתי נוהגת... אבל הרי היא היתה נוהגת מה שאבא שלה, וסבא שלה ואמא שלה וסבתא שלה נהגו?! מה עכשו רוצים ממנה? הרי יש דברים שתלויים במנהג של המקבל, מיד נראה את זה.

אז אומרים: בא נעשה התרת נדרים! ואז היא יכולה להתנהג כמו שנוהג בעלה, אבל אנחנו רגילים תמיד לומר לבעל: אל תכפה עליה איך להתנהג ב"קולות" שלך אם היא תרצה להחמיר! אם זה לא מפריע לך – מה אכפת לך! היא לא רוצה לאכול אורז, מה זה מפריע לך? אם היית אומר, רגע, יש לי בעיה... סבתא שלי עליה השלום, אמו של הרב ראש הישיבה הגאון הרב יהודה צדקה עליו השלום, היתה מחמירה ולא היתה אוכלת אורז בפסח, ואילו בעלה היה כן אוכל אורז בפסח, אז היא הלכה לשאול את הגאון גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי" – הדוד שלה, אם מותר לה לבשל

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

באב, אולי היום ח' אב, אז ליל עשירי באב שוב פעם חפרו עוד הפעם את הקברים... בבוקר קמו! ושוב אמרו: טעינו! עד ט"ו באב, אז ראו את הלבנה במלואה, אין טעינו, ואז עשו את זה יום טוב ושמחה גדולה.

שואל גאון עוזנו ותפארתנו בעל הבן איש חי: משה רבנו טועה?! הרי "החודש הזה לכם ראש חודשים", הראשון שידע לעשות את חשבון הלבנה – זה היה משה רבנו! הוא יודע מתי תשעה לחודש ומתי עשרה לחודש, מתי ייקבע ראש חודש, אז למה הוא לא שמח כבר בתשעה באב שלא מתו? למה חיכה עד ט"ו באב?? אז הוא מתרץ, מכיון שהעם היה עצב, אז השכינה לא דיברה אליו.

הרשב"ם אומר, וכי במשך שלושים ושש או שלושים ושבע שנים השכינה לא דיברה עם משה רבנו פנים אל פנים?! ואומר שכנראה שכן היה מדבר אתו, ועוד טעמים אחרים. **השמחה של עם ישראל היא כשהם מבינים שפקעה המגפה!** אומר רש"י, אומר רשב"ם, השמחה לא שפקעה המגפה, לא שעשרים ושניים אלף לא מתו, השמחה שהיתה: "וידבר ה' אלי", דיבר אתו, ה' עם משה רבנו פנים אל פנים! זה השמחה.

יש משהו מאוד מאוד, כמעט שאמר את זה "יוצא דופן". יש בתוספות קטן, שאומר: "יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה – פירוש, דהיינו יום טוב". ומה מחדש לנו התוספות פה? אני קראתי כמה פעמים והבנתי את זה כפשוטו, שזה יום טוב, בסדר גמור. בא היעב"ץ, בא החיד"א עליו השלום, באו המפרשים על "עין יעקב", ועל התוספות הזה: "דהיינו יום טוב" – החיד"א מביא תשובה בחלק א' י"א (סימן י"א) – **שבעה פירושים** למילה בתוספות: "היינו יום טוב. והיעב"ץ מביא כמה תירוצים על הענין הזה, ועוד מביאים כמה פירושים על המילה "דהיינו יום טוב" – להראות כמה שמדקדקים בזה.

אומר הריטב"א כך: "ממה שאומרים חז"ל כאן איש ממנו ולא מבנינו...", משמע מכאן שאם לא היו אומרים איש ממנו היו אומרים: איש לא יתן את בתו לשבט בנימין, וזה מחייב גם את הבן, אז מכאן משמע שאם אבא נהג או ציבור נהג בדבר מסוים, המנהג הזה עובר הלאה לבנים שלו אחריו. אם כן ראינו שזה לא רק בעיה של "יתחתנו" אלא גם בעיה בהלכה.

טעם נוסף:

"אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: יום שכלו בו מתי מדבר, דאמר מר – עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דיבור עם משה, שנאמר: 'ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות, וידבר ה' אלי', אלי היה הדיבור".

הנימוק הזה, הטעם הזה, אני מדגיש עכשו את דברי המהרש"א בכדי שנדע את דברי הרמב"ם. הרמב"ם מביא בפירוש המשניות, שביום ט"ו באב אז היום הזה – הוא אומר, יש בו מעלה מיוחדת שנשתנתה המגמה ממתי המדבר ואז אומר שהיתה להם שמחה גדולה, עשו אותו יום משתה וששון... "זה הכל! טעם זה הוא הביא... איפה הטעמים האחרים?! איפה נימוקים אחרים?! רק הטעם הזה! אז זה ממש מסתדר עם דברי מרן גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי" בספרו "בן יהוידע" שזה **הטעם העיקרי**, ואחר כך התווספו עליו עוד טעמים.

האמת היא שהטעם הזה קצת לא כל כך מובן. כל תשעה באב, יוצא תמוז, לכו! לכו להקבר! תחפרו לכם קברים, והיו הולכים וחופרים קברים, כל מי שהיה מגיל עשרים ועד שישים – חופר לו קבר. בבוקר יוצא כרוז: נו! מי שיכול לזוז – שיקום! המתים לא היו יכולים לזוז, אבל אלה החיים – קמים! אז מכסים את המקום הקבר הזה, מכסים את אלה שמתו – בעפר, ואלה שחיים – קמים! באו לשנת הארבעים שנה לצאתם מארץ מצרים, אז אומרים: כנסו! נכנסים, ובבוקר – כלום! כלום קמים! איפה המתים?? עשרים ושניים אלף... חמש עשרה אלף. אמרו, אולי טעינו ביום תשעה

קול צופיך

מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

מקשה המהרש"א, ורומז על זה גאון עוזנו ותפארתנו בעל הבן איש חי, הרי הגמרא אומרת שבזמן הושע בן אלה עלה שלמנאסר מלך אשור, והגלה את עם ישראל! אם הושע בן אלה עשה מעשה טוב, למה הדור שלו גלו? ועוד רש"י אומר, הושע בן אלה למה? אומר רש"י, ש"כתוב עליו 'ויעש הרע בעיני ה' אבל לא כמלכי ישראל הקודמים', אני מוציא את המחסומים, מאיפה שאתם רוצים – תעלו. והוא לא ציוה אותם לעלות, אמר – מעתה אין מחסום, אם אתם רוצים – תעלו, ואם אתם לא רוצים – אל תעלו. מקודם, כל האשמה היתה על מלכי ישראל שלא הרשו לעלות, ועכשו עברה ממלכי ישראל לעם ישראל, והוא לא ציוה אותם לעלות, הוא לא דחף אותם לעלות, לכן בימיו באה הגלות.

"ורב מתנה אמר: יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה. ואמר רב מתנה: אותו יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה, תקנו ביבנה: 'הטוב והמטיב', 'הטוב' – שלא הסריחו, 'המטיב' – שניתנו לקבורה". שבע שנים היתה מלחמה קשה בביתר, בר כוכבא היה שם, רבי עקיבא חשב שבר כוכבא הוא משיח וגזרה שלו כל הזמן עמדו בנצחון, עד שאמרו: "מי צריך את העזרה שלה קדוש ברוך הוא, אנחנו לא צריכים את העזרה שלו, אנחנו גיבורים לעצמנו", אז בא קטרוג גדול על עם ישראל, חמישים שנה אחר החורבן, ביתר חרבה. האויב היה כל כך כועס על עם ישראל שנכנסו שמונים אלף ורצחו וטבחו ושחטו, והדם הלך עד הים, לפי החשבון של חז"ל – כמעט ארבעה מיליון יהודים היו בביתר. והרשע מלך הקיסר שהיה אז ברומא – ציוה שיקחו את כל ההרוגים ושימו אותם מסביב לכרם שלו שוכבים אחד על השני, כחומה וכגדר, ובדת שלהם הלכו והשקו את הכרם שלו, עד שמת ובא מלך אחר וניתנו לקבורה, והיה נס שלא הרקיבו, והיה נס שלא הסריחו, והיה נס בתוך נס: נס שניתנו לקבורה, ועוד נס – שלא הסריחו. או כלשון חז"ל: "אמר

על אחד הפירושים: 'היינו יום טוב' – היינו פירושו 'יום – טו"ב', ט"ו' ב'אב, זה הכוונה של הדבר הזה, ויש עוד הרבה פירושים. אבל כמה שצריכים לדקדק בדברי התוספות. האמת היא שעם ישראל הרויח שלש שנים. לא שנה אחת. פשוט, באו נעשה חשבון. בשנה ראשונה, ביציאת מצרים, עוד לא היו מרגלים, שנה ראשונה קבלו תורה, שנה ראשונה עשו את מעשה העגל, ושנה ראשונה עמד משה להתפלל בשמים, עד שאמר ה' "סלחתי כדברך", אז אין מרגלים. בשנה שניה – בכ"ט לחודש סיון, שלח את המרגלים, וחזרו בערב תשעה באב ובכו בלילה ההוא, עדיין לא נגזרה הגזרה שימותו, אם כן שנתיים מיציאת מצרים עדיין לא היתה גזרת המרגלים, שנה אחרונה, הרי בתשעה באב אנחנו רואים שהם קמו – לא מתו, בשנת הארבעים לא מתו, אז אם בשנת הארבעים לא מתו, זאת אומרת ששלש שנים מכל הארבעים שנה – הרויחו, אז חז"ל לא מחשיבים את זה? שלש שנים!! זה לא יום טוב? על זה אומרים חז"ל, לא! "אללי היה הדיבור", כל עוד שעם ישראל היו "נזופים" – אז הדיבור לא היה מיוחד למשה רבנו, הוא היה מיוחד רק לצורך. וברגע שעם ישראל לא היו "נזופים" ושב ה' לדבר אל משה רבנו פנים אל פנים, אז היתה שמחה של תורה, אז כל עם ישראל הוא תורה?? אז זה נהפך ליום טוב. אנחנו עוד נגיע לשלש שנים אלה.

"עולא אמר – יום שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים, שלא יעלו ישראל לרגל, ואמר: לאיזה שירצו יעלו". ירבעם בן נבט, לא רק עשה עגלי זהב אלא עשה מחסומים, אבל מחסומים מחסומים!! לא סתם מחסומים, אלא מחסומים שלא אפשר לעבור עליהם, לא מצד שני ולא דרך עפר ולא דרך בורמה, אין!! שלא יכנס, שלא יוכל שום אדם להגיע לבית המקדש! אחר כך הגיעה התקופה של הושע בן אלה, והוא ביטל את זה. זה היה ביום ט"ו באב, אוהוהוהו יום טוב.

קול צופיך

מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הָרֵב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

מברכים "הטוב והמטיב", ואילו על שינוי לחם לא מברכים "הטוב והמטיב"??

למעשה מה הקושיה של התוספות? הרי אם נאמר שהטעם כמו שאומר הרא"ש או כמו שאומר הרב בעל הכף החיים בשם הרא"ש, שמכיון שהם זיבלו את הכרם שלהם בדם של ישראל, וכיון שגדרו גדר מסביב לכרם שלהם בגופות של ישראל, אז כרם היה! אז לכן תקנו על היין לברך "הטוב והמטיב".

אבל בכל אופן חכמים תקנו לברך "הטוב והמטיב" בשינוי יין. מיד אנחנו נראה שזה לא כל כך קל לברך "הטוב והמטיב" בשינוי יין. יש הרמב"ם, יש רש"י, יש הרדב"ז אחרי השולחן ערוך, יש מהר"ל, יש כמה סברות עד שאדם יכול לברך "הטוב והמטיב" על יין אליבא דכולי עלמא. ומיד נראה את זה, כשנגמור את הטעמים לפרטי פרטים.

"רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: יום שפסקו מלכרות עצים למערכה. דתניא, רבי אליעזר הגדול אומר: מחמשה עשר באב ואילך תשש כוחה של חמה, ולא היו כורתין עצים למערכה, לפי שאין יבשין. אמר רב מנשיא: וקרו ליה יום תבר מגל. מכאן ואילך, דמוסיף - יוסיף, ודלא מוסיף - יאסף". דהיינו, מימי ניסן עד ט"ו באב היו כורתים עצים לעצי המערכה, והיו צריכים לייבש אותם לראות שאין תולעים, ואחרי ט"ו באב הכח של החמה יורד, לכן הפסיקו. אז מה קרה אם הפסיקו?? אז מה? יום טוב!! יום טוב!! לא היו ימים טובים לישראל בגלל שהפסיקו!! אז הפסיקו לכרות עצים, אז מה קרה!! יום אחד היתה שביתה ולא עבדו, וכי בגלל ששובתים עושים יום טוב!!

אומר הנימוקי יוסף שני דינים. דין אחד: מכאן שעושים סיום מסכת, עשית מצוה - גמרת מצוה - סיימת מצוה - שמחה!! אין שמחה לבורא עולם הקדוש ברוך הוא, כעל ארבע אמות של הלכה!! עשית דבר טוב - יום טוב!!

רב מתנה: נס שלא הסריחו, ו"המטיב" שניתנו לקבורה - הטוב והמטיב".

אומר אחד המפרשים, חלק מהעם זה אמר למה לקבור אותם?! תשאיר אותם ככה! הנה נס שלא הסריחו? לא! יש מצות קבורה. ואז תקנו חכמים לומר "הטוב והמטיב". תקנו לומר ברכת המזון, תכף נראה שגם תקנו לומר בשילוב יין גם "הטוב והמטיב". הטוב - לעצמו, והמטיב - לשני. מעיקר הדין, אדם קנה לבית שלו קנה מקרר חדש - דוגמא, או ארון חדש - שהוא ואשתו נהנים ממנו, היה צריך לברך "הטוב והמטיב", טוב לי ומטיב לאשתו, אבל תקנו לברך רק את ברכת "שהחיינו" ואנחנו פוטרם בזה את הכל.

המשנה ברורה בסימן קע"ה כשהביא את הסברה את הדין מדוע אומרים "הטוב והמטיב" על היין, אז אומרים יין משמח, ומביא עוד טעם - שני טעמים. טעם שני - אומר, הרב בעל המשנה ברורה, שאדם ששותה יין - שמח, אז יברך "הטוב והמטיב", למה? בזמן שהוא מברך "הטוב והמטיב" הוא יזכור: על מה תקנו "הטוב והמטיב"? על מתי ביתר שניתנו לקבורה, אז צריכים לשמוח, זה הטעם!

כף החיים מביא את הטעמים שמוזכרים ברא"ש: מכיון שהיה כרם של יין, והדם היה אדום, ויין בדרך כלל אדום, והם - הרי בלבלו את הכרם שלהם בדם של עם ישראל, וגם שמו גדר מסביב לכרם מהגופות של עם ישראל, על כן התקינו על היין לברך "הטוב והמטיב", כלומר טעם אחר.

ומזה לומדים נפקא מינה היא, יש תוספות שואל: אם אדם היה אוכל והביאו לו פיתה ישנה, אחר כך הביאו לו לחמניה טריה, או פיתה חדשה וטעימה יותר, למה לא יברך "הטוב והמטיב" על הפיתה החדשה?

היה אוכל עוף והביאו לו מנה שניה בשר, למה לא יברך על המנה השניה של הבשר "הטוב והמטיב"? למה על שינוי יין אנחנו

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

שלך לא ישן, אז הואיל ושלמה ישן הרבה זמן, מה יגידו? מאבא שלו למד את זה?! הרי אבא שלו היה מתעורר! אלא מה יגידו? אמא שלו היא זו שלא קמה??? ... אתה מוציא עליי שם רע?! אני כל לילה קמתי... ו"טראח!!" היתה נותנת לו מכה... "אשר יסרתו אמו", לקחה את הנעלי בית שלה והכתה אותו להעירו, "אשר יסרתני אמי"... תקום מוקדם! לכן הזכירו פה, כלומר, מכאן והלאה מתחילים ללמוד תורה. זהו השמחה, זה ה"יום טוב". עכשו נחזור לענין "הטוב והמטיב".

יש הרבה תנאים, יש מרן, מור"ם, רמ"א, שולחן ערוך של רבנו זלמן. יש כמה דברים שהם אליבא דכולי עלמא. העיקרון: יש מחלוקת ראשונה בין הרמב"ם לבין רש"י, אז החבר'ה ישבו לשתות יין, פורים. שותים יין, הביאו לפניהם יין עוד יותר טעים, אומר הרמב"ם – תברך "הטוב והמטיב", לא באמצע הסעודה אלא סתם שתיית יין!

אבל אומר הבית יוסף בדעת הרמב"ם, לא סתם יין, יין כרמל והביאו יין אחר או שהיה להם מיץ ענבים והביאו יין יותר טעים, אלא אומר: לא! צריך שיהיה הצבע שלו שונה, אם היה הצבע שחור או חום ועכשו זה ורוד – יותר טעים, על זה מברכים, לא סתם שהביאו יין, צריך שינוי בולט ביין. לדעת הרמב"ם מברכים "הטוב והמטיב" על שינוי יין גם בלי סעודה.

לדעת רש"י – לא! אם אתה באמצע הסעודה ואתה לוקח יין חדש שלא היה מקודם, מיד נסביר מיד... אז אתה תברך "הטוב והמטיב" אבל לא באמצע הסעודה – אתה לא מברך!

אם זה כבר מחלוקת אחת. אנחנו פוסקים לחומרא, הרי אם תברך "הטוב והמטיב" כדעת הרמב"ם – רש"י הרי לא

שמחה!! ואם זה שמחה כללית, יום טוב כללי, אז שמחה כללית.

אבל יותר מזה. מיום זה והלאה, הרי הלילה נהיה יותר ארוך, אז תלמד תורה יותר!! זה היום טוב! היום טוב הוא שמהלילה הזה והלאה, הלילה נהיה יותר ארוך.

יש הגאון ויש בעל הבן איש חי, הבן איש חי כותב הגמרא אמרה (שם): "מאי יאסף? אמר רב יוסף: תקבריה אימיה", על שלא למד תורה. וקשה, מה אשמה אמו שלא למד תורה? אם הוא לא לומד תורה – הוא לא לומד תורה!! אז כתוב: "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה", תראה – אתה – ילד, כמה אמא שלך קמה מוקדם! אז למה אתה גם לא קם מוקדם כמוה ללמוד תורה?! אם היא קמה מוקדם, למה אתה לא קם מוקדם? אהה היא קמה מוקדם והילד לא קם מוקדם, לכן אמא שלו "בתמונה".

כתוב על שלמה המלך: "אשר יסרתו אמו", בת שבע לקחה נעלי בית ונתנה לו מכות! לא כשהיה תינוק, אלא כשהיה מלך! אם אשתו שמה לו סדין עם... שייראו כמו כוכבים, ואמרה – כדי שיקום מאוחר, ואמו נכנסה והכניסה לו מכות והקימה והעירה אותו... אמרה, "מה מר ברי ומה מר בטני", מה אתה מוציא עליי לעז? קום!! "מההה!! אמא... כל כך...? הרי אני מלך!! מלך!!", נכון שהמפתחות במטפחת מתחת הכר שלו, אבל מה כל כך רעש?? נכון שבניהו לא יכל להקים אותו, ושלח אותה... אמרה לו, תשמע! אבא שלך: "חצות לילה אקום להודות לך", הוא קם בחצות לילה ללמוד תורה ולגמור תהלים, ועד חצות לילה היה ישן כמה דקות ומתעורר, ישן ומתעורר, אתם המלכים ככה ישנים שמונה שעות על "חשבון מלא", ולא רק זה, אלא כשהוא היה מתעורר כבר היה רץ לקיים מצוות! אבא

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

בא הרב רבנו זלמן וכותב דין חדש, תיקח את היין החדש, תברך עליו "הטוב והמטיב", ואחר כך תברך עליו "בורא פרי הגפן"! שינוי בהלכה. שינוי בסדר.

אז שוב פעם יש לנו בעיות, אם אין לי...אם נמלכתי – אני נכנס למחלוקת, אני כן יכול לברך או לא יכול לברך.

אם אדם הזמין אורח, בא לו יין לשתות, שתי, הביאו לו עוד יין לשתות, יותר טעים, יש מי שאומר, איך תברך עכשו "הטוב והמטיב", הרי אתה בעל הבית שתית את הכוס הראשונה של היין, ידעת שיש לך עוד כוס יין, אם כן מה אתה עושה את הדברים האלה?! בשביל מה אתה מביא פעם שניה את היין הטוב יותר?! היית מביא אותו בהתחלה!! אה זה היה על השולחן, זה היה בחדר?! כמו שאומר ה"לחם חמודות" – אין ברכת "הטוב והמטיב".

מתי יש "הטוב והמטיב" – זה אם אתה לוקח יין "הגפן", ואחר כך הביאו לך מבחוץ יין, שאתה לא ידעת עליו, וכשברכת "הגפן" לא ידעת שיש דבר כזה – אז חלה הברכה של "הטוב והמטיב", אבל לא כך סתם לברך "הטוב והמטיב", כלומר שצריכים לברך "הטוב והמטיב" – היין השני לא צריך להיות אצלך על השולחן – אתה תברך, אלא בחוץ, יביאו אותו מבחוץ.

דבר שלישי: "הטוב והמטיב" – טוב לי וטוב לך. אני אורח ומקבל ממך צדקה כוס יין, על מה אני אברך "הטוב והמטיב"? לך טוב לי לא טוב, לך – אתה בעל היין, אני לא בעל היין!! אומר הרב בית יוסף מאי נפקא מינה קיבלת כוס יין שלך וגמרנו! באו האחרונים וחולקים על הבית יוסף ואומרים, אומר המרדכי – לא!! וכך מסכים על זה המגן אברהם והברכי יוסף והאחרונים, הקיצור שולחן ערוך מסכים עם זה, אומר – לא! אני שותה יין ומברך "בורא פרי הגפן", ואני משאיר קצת יין, מביאים יין מבחוץ לבעל הבית,

יסכים אתך, אז לחומרא לא מברכים "הטוב והמטיב" רק באמצע הסעודה. זה **תנאי אחד**.

תנאי שני – אדם שמברך על היין, אני מביא לדוגמא, נתפוס דוגמא, מפורים, אדם נוטל ידיים בפורים, יושב לאכול, ומברך על היין "בורא פרי הגפן", ושותה אותו. אחד – אין לו... יש להם בקבוקים של יין שמכינים רק שיהיה שיעור לכוס של רביעית, בקושי רביעית, אז הוא מילא ושתה את הרביעים. נגמר! גמר לשתות, בא לו משלוח מנות, איזה יין משובח!! נו? יברך "הטוב והמטיב" או לא? באמצע האוכל! אם יש לך עוד מהיין הראשון, נשאר לך מהמיץ הראשון, אז תברך "הטוב והמטיב", וזאת למרות שמרן הבית יוסף, ולמרות שהרמ"א כתב מה אכפת לי מהראשון!! ברכת "הגפן"? שתית יין לא כל כך טעים, קיבלת יין יותר טעים – תברך "הטוב והמטיב", אז אומר הרשב"ם – לא!! אומר החיד"א – נכון, אומר המשנה ברורה – נכון, אומר הקיצור שולחן ערוך – נכון, כדעת הרדב"ז שחולק על מרן והרמ"א – אומר, אם נשאר לך יין מהראשון – הנה מה טוב, ואם לא – אדם לא יכול לברך "הטוב והמטיב". זה כבר הגבלה אחת.

הגבלה נוספת. אדם שותה יין, אמר: די! מספיק לי יין לשתות, די! אני לא רוצה עוד לשתות, מספיק! אמר מספיק – מספיק! נגמר! אחר כך הביאו לו יין חדש, טעים וטוב, נמלך – אז צריך לברך "הגפן". חדש! נמלכתי! גמרת! אבל זה נמצא על השולחן!! אומר **הגינת ורדים** – בסדר, תיקח את הכוס, תברך "ברוך אתה ה'... בורא פרי הגפן", תברך "הטוב והמטיב" – ותשתה! אין בזה יין על יין! אומר הרב כף החיים – לא! תברך רק "הגפן", אין "הטוב והמטיב"!

קול צופיך

מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

על זה יברך "הטוב והמטיב", אלא אם כן יש על זה ברכת "שהחיינו".

לימוד תורה זה עיקר!! אומר גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי", אנחנו אומרים בתפילה: יוצר אור ובורא חושך, גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור, עד היום הבננו אומר בעל ה"בן איש חי" שיש לילה ויש יום, מכניס יום ויוצא לילה! אתה מוציא לילה ומכניס יום – זה הכל! אומר על זה הזוהר הקדוש: כבר לפני שגילו את אמריקה, אמר: "אית אתר דהכא יממא והתם ליליא", יש מקום בעולם שפה יום ושם לילה, אז אומר הרב: כשאומרים: "יוצר אור ובורא חושך" – לא פעם אור ופעם חושך, אלא בבת אחת ובזמן אחד, כשפה לילה – שם יש יום, לילה ויום, חושך ואור כאחד – הם קיימים בעולם.

שואל הרב: בשביל מה ה' עשה עולם כזה? למה ה' עשה שיש אור וחושך, לילה, חושך? תעשה את העולם כולו ישר, ואז בלוחות לא יהיה כתוב: "לפי אופק תל אביב", "לפי אופק ירושלים", הדלקת נרות, זריחה, שקיעה. אם העולם כולו ישר הזריחה בכל העולם אותה שעה, והשקיעה באותה שעה, והלילה באותו הזמן והיום באותו הזמן – וגמרנו! לא צריכים לעשות שינויים.

נכון שבהדלקת הנרות שלנו בירושלים שונה מכל הארץ, זה שונה ממה שגם היה בחוץ לארץ, בחוץ לארץ היה מנהג – חצי שעה, פה נוהגים בירושלים ארבעים דקות, ובתל אביב נוהגים עשרים וחמש דקות, פחות... אבל השקיעה גם כן שונה, הזריחה גם כן שונה...

אומר הרב: אם ה' היה בורא את העולם ישר, והיה יכול לברוא את העולם ישר, השקיעה בכל העולם היתה השקיעה באותה שעה, ואחרי שלוש שעות מהשקיעה היו כולם נרדמים ונוחרים, איפה תורה?! על מה העולם

בעל הבית לוקח את היין הזה, שם אותו על השולחן, אומר: רבותי, זה היין לא כולו שלי, חלק מהיין שלי, חלק שלכם, הפקד! מי שלוקח – יקח! ואז כל אורח לוקח עכשו יין שלו, אז הוא יכול לברך "הטוב והמטיב". אחרת הוא לא יכול לברך "הטוב והמטיב".

אז כמה וכמה הגבלות, יש את ההגבלות של רבנו זלמן, יש לנו את ההגבלות של המהרי"ל, בא המהרי"ל ואומר שאם בליל פסח הביאו לך יין חדש – אל תברך "הטוב והמטיב"! אומר החיד"א – זה דוקא אם הביאו לך את זה כתוספת של יין, אבל שתית כוס ראשונה, וברך עליה "הגפן", וזה היה יין פשוט, ובאמצע הביאו לך יין יותר טעים, יותר טוב, למה לא תברך?! באים החולקים ואומרים – לא! מצוות לאו ליהנות ניתנו, איך תברך על זה "הטוב והמטיב"? אז ההלכה הזאת – כמה וכמה וכמה מחלוקות יש בה! אם אדם רוצה לברך אליבא דכולי עלמא, יברך על היין שנמצא בבית, וכשיקבל יין מבחוץ – יאמר לשכן תביא לי יין, עוד שבוע, או עוד שעה, או עוד חמש דקות, תביא לי יין, תיקח את זה ותזכה את זה לכולם, עד שהיין הראשון נמצא – אז לוקחים מהיין השני, ומברכים את "הטוב והמטיב", ואם תרצה לומר לכל אחד ואחד שיזכה בכוס או בחצי כוס יין.

יש מחלוקת למה צריך לשתות יין רביעית?! למה? ההלכה נפסקה – ב"ן, כיון שמדברים פה על ברכה ראשונה, אז גם כשאין רביעית הוא יכול לברך, למרות שכף החיים פסק שצריך רביעית, אמרו שחז"ל כבר אמרו על הדבר הזה.

כל זה על שיום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה. כלומר, אנחנו לוקחים יין ומברכים את ברכת "הטוב והמטיב", חסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם ההרוגים ההם, וצדקה ה' עשה אתם ואתנו שעד היום אנחנו זוכרים את הדבר הזה. וגם כשאדם לוקח, כמו שאמרנו, שטוב לו וטוב לשני – גם

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

וזה מה שאומר רש"י: "יום טוב – שבא הדיבור למשה רבינו", חזר הדיבור החשוב הזה למשה רבינו.

דבר נוסף: למה הרמב"ם מביא רק את הנימוק הזה? למה הראשונים הביאו רק את הנימוק הזה? והרי יש הרבה נימוקים!! אז אמנם כמו שאמרנו, אומר בעל ה"בן איש חי" שהנימוק הזה הוא הנימוק הראשוני ואחר כך באו נימוקים אחרים.

הוא אומר: אביא לכם דוגמא, אומר הרב "בן איש חי". ומעניין שגם הרב גבורת הארי הביא את זה ולא ראו אחד את השני. הוא אומר, הגמרא אומרת "בת כהן גדול, לוקחת בגדים, שואלת מסגן, וסגן שואל ממשיח מלחמה, ומשיח מלחמה שואל מכהן הדיוט, וכהנים שואלים זה לזה...", זה טוב כשבית המקדש היה קיים, אבל הרוגי ביתר זה היה אחרי בית המקדש חמישים שנה, אין כהן גדול, אין סגן של כהן גדול, אין משוח מלחמה, אז על מה נפסוק?! הדא, כל מה שאמרת זה בשביל הרוגי ביתר, אבל זה היה אחרי החורבן, מה היה לפני החורבן?! והרי המשנה אומרת שעוד לפני החורבן היתה השמחה!! מכאן, אומר הרב בעל ה"בן איש חי" את החידוש הנפלא שלו, המקור הוא יום שכלו למות בו מתי מדבר, ואחר כך הוסיפו עוד ועוד טעמים.

כשהקדוש ברוך הוא גוזר גזרה – מלך רחום וחנון, "כי אל רחום וחנון ה' אלקיך, לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך", כי אל רחום ברחמנות!! ארבעים שנה אקוט בדור, צריך ארבעים שנה, ה' אומר: "יום לשנה, יום לשנה!!", אבל חס הקדוש ברוך הוא על עם ישראל והוריד להם שלש שנים, נכון אני אמרתי ארבעים, אבל אמרתי ארבעים לא מחטא המרגלים, אלא ארבעים מיציאת מצרים, ואם כן כשבא ועשה חשבון כזה – חסך להם שלש שנים.

יתקיים?! כולם ישנים!! הרי "אם לא בריתי יומם ולילה – חוקות שמים וארץ לא שמתי", מה עושה הקדוש ברוך הוא? בורא את העולם בצורה כזאת – כאן ישנים ושמה ערים, פה לומדים תורה, שמה ישנים ושמה לומדים תורה, פה ישנים – ככה שיש קיום בעולם.

זאת אומרת, שהלימוד הוא חשוב מאוד, לימוד ביום הוא חשוב, ולימוד בלילה הוא חשוב, וטוב שאדם – לא רק ילמד בבית כנסת, שיעורי תורה בבית כנסת, אלא גם ילמד תורה בבית שלו! בכדי שבבית שלו הקירות שלו יספגו תורה.

אצל משה רבנו. הקדוש ברוך הוא היה מדבר אל משה רבנו: "פה אל פה אדבר בו (עמו), במראה ולא בחידות". שלוש שנים ה' הקדים את עם ישראל פחות לתשעה באב הזה. ומשה רבנו מחכה עד ט"ו באב בכדי שכל עם ישראל ישמח! כל עם ישראל יהיה להם שמחה בדבר הזה.

נכון שאם יש שמחה לבד ואין שמחה לכלל, אז המנהיג של עם ישראל אין לו שמחה. המנהיג צריך שהשמחה שלו בשביל הכלל כולו. כשבא משה רבנו ואומר אני יודע שבטלה מהם המגפה, אבל הם לא שמחים, הם לא שמחו רק עד אז שידעו שפסקה המגפה, אז משה רבנו שמח יחד אתם.

ומה השמחה? **השמחת תורה!!** אדם שלומד תורה מחברו, לומד תורה מרב גדול, מגאון גדול, זה יפה מאוד, זה נפלא, ללמוד תורה מזקן, מתלמיד חכם – זה דבר חשוב מאוד. אבל משה רבנו למד תורה מפיו של הקדוש ברוך הוא – פה אל פה!! זה היה חסר לו, זה היתה השמחה, השמחה שהתורה הועברה למשה רבינו היתה שמחה ישירה!! כמו שחז"ל אומרים: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים" וכו', וכן על זה הדרך עד הדור שלנו, ולכן השמחה גדולה.

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

העץ... מה קרה!! הגרזן הזה כבר קדוש, כבר קדוש... מה "קדוש"? גרזן? פטיש? לקחתי פטיש, תקעתי בו מסמר בסוכה, וכי משום כך המסמר "קדוש"?! הפטיש "קדוש"?! כן, הגרזן שחתכת בו את העצים לבית המקדש, כבר גונזים אותו, שוברים אותו, מחביאים אותו... "אל תשתמש בגרזן הזה לדבר אחר!!..." וגם לא... וכי אם ישתמש בזה מה קרה?! ברזל?! הברזל התקדש, ברזל התקדש!! אומרים חז"ל שהיה המקום בארץ ישראל ששם נטע יעקב אבינו עצי שיטים ואותם אנשים שגרו שם מעולם לא לקחו מאותם העצים ששתל יעקב אבינו בשביל שיקחו מהם לעצי המשכן, כל כך החשיבו את הדבר הזה.

מה כל כך החומרא הזאת? מה כל כך החשיבות הזאת?! ברור הוא שדבר שבקדושה, מזוזה – תגנוז! ספר תורה שנפסל – גונזים אותו, וגם ספר תורה לא סתם גונזים, לא סתם גונזים, אלא שמים אותו בתוך כלי חרס, או בתוך כלי פלסטיק, לאטום אותו ולסגור אותו ולקבור אותו, לא סתם גונזים, לא סתם קוברים!!

טלית – מטלית גדול עושים טלית קטן – תעשה, אם טלית קטן ??? נקרע – לא זורקים אותו, דבר שבקדושה!! אומר בעל ה"בן איש חי", סכך... סכך... אחרי שבעה ימים, זורקים אותו – לא?! שורפים אותו!! תשרוף אותו – כן, תזרוק אותו – כן, אבל לרמוס אותו – לא! לזרוק עליו – לא. מה יש?? והרי כבר עברו כבר ??? ??? כבר נהפך לחול?? נכון נהפך לחול, אבל פעם היה סכך ויש בו קדושה – צריך לשמור עליו.

נשבר מגל!! מגל, קוצרים, חותכים עצים במגל?! רש"י אומר "גרזן" רש"י אומר, מה אומר כאן "מגל"? אז יש מי שאומר שבאמת לקחו מגל עם שיניים בכדי שיהיה כמו מסור, שיהיה יותר נוח לחתוך עצים בצורה כזאת. ויש

פה: "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", הגיע מאתיים ועשר שנים, היה עם ישראל במצב קשה!! גוי מקרב גוי, מ"ט שערי טומאה, ובא ה' ועושה – מאתיים ועשר שנים... והרי הוא עצמו אמר "ארבע מאות שנה"? אמר: נכון שאמרתי ארבע מאות שנה אבל אני מתחיל לחשב את זה מזמן לידת יצחק, אז זה נחשב...

זאת אומרת, גם כשהקדוש ברוך הוא קובע "קץ" – יש אפשרות "לחשב" את ה"קץ", לקחת את זה בצורה יותר קלה.

יש לנו "בעתה" ויש לנו "אחישנה". אחישנה – זה זכות גדולה. אבל בעתה – זה "בעתה". יש זמן, וזה בעתה.

אומר הרב "אור החיים" הקדוש, אפשר שגם ה"בעתה" גם כן אחישנה. גם את ה"בעתה" אפשר להחיש את זה. הקדוש ברוך הוא יעשה חשבונות, אנחנו צריכים לדעת את החשבונות שלו, איך הוא עושה את החשבונות, כמו שעשה את החשבון של הארבע מאות שנה, כמו שעשה את החשבון של שלוש שנים פחות, כאן נחשב חשבונות שיקצר לנו את הזמן של הגלות והגאולה תהיה יותר ויותר...

ועל כן, כמו שהראשונים הביאו את הנימוק הזה: יום שכלו בו מתי מדבר, סימן שהגאולה יכולה לבוא... גם אם יש תאריך לגאולה, הגאולה יכולה להגיע עוד לפני כן, ולכן הביאו את הנימוק הזה.

הנימוק הנוסף: כל מצוה ומצוה שאדם עושה, אדם לא יכול לתאר לו את הגודל של המצוה. ??? ??? אדם לא יכול לשער לו את החשיבות של המצוה, את הגודל של המצוה. אדם לוקח פטיש, סליחה... איך כתוב פה? גרזן! "יום ששבר מגל" – אומר רש"י: "יום ששברו בו את הגרזן", גרזן! ברזל! חתכו בו את העצים!! מסור – נסרו בו את

קול צופיך

מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרַה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

לאדם: יום! יום! – חשוב לשנה. אתה לא יכול לתאר לך שאתה יושב ולומד תורה.

היה רב שכל מוצאי תשעה באב, כל מוצאי כיפור, כולם היו הולכים ללכת לאכול, והוא היה יושב ואומר "פתח אליהו" כמו שכתוב ב"בן איש חי". אמרו למה?? תאכל, תשתה, אחר כך תקרא "פתח אליהו"? אמר: אם אני אוכל ואני אשתה, גם אחרים אוכלים ושותים ואחר כך אומרים "פתח אליהו", אז אין לי מעלה מיוחדת, אבל עכשו כולם אוכלים ושותים ואני אומר "פתח אליהו" – אוהוהוה, איזה מעלה יש ללימוד התורה שלי!! על לימוד התורה שלי העולם קיים, אין אחרים שלומדים תורה.

אתה לא יכול לתאר לך מה זה ריוח של תורה! אדם עושה מצוה – לא יכול לתאר לו מהי המעלה של המצוה! מה החשיבות של המצוה! השימוש של המצוה, הגרזן הזה – יש בו מעלה, אז קל וחומר בן בנו של קל וחומר לאדם שיש לו מעלה חשובה.

באים ב??? באים בנות ישראל: "בחור, שא עיניך...", נו מה אומר הבחור??? מה ??? הבחור??? מי שיקרא פרק חיים, כולם מביאים אותו, למה אני מביא אותו עכשו? משום שאחרים מביאים אותו ב"לגלוג" כאילו, לא מבינים אותו, הוא אומר שהצעירות אמרו את זה?! כל צעירה אמרה את זה עם האמה שלה והאמא שלה אמרה: "בחור, שא נא עיניך...", זה הצניעות, אחר כך מביא שם הוי"ה ברוך הוא והוא מאריך בדבר הזה.

אבל אתם יודעים מה הבחור ענה??

כתוב כאן כך: כתוב בקרבן נתנאל, אומרת לו הבחורה: בחור, שא נא עיניך... והעניות אומרות: בחור, וכו' וכו', ומה אומר הבחור? הבחור אומר: "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו", יום חתונתו – זה מתן תורה, יום

אומרים שלא, אלא לקחו מגל, לקחו גרזן, ומה שיותר נוח – או מגל או גרזן, לקח בכדי למחר את העבודה.

אומר רבנו גרשום מאור הגולה, ברגע שהפסיקו את העבודה לכרות עצים, מיש הלכות לשבת ללמוד תורה!! עשו רק מצוות!! עץ?! העץ הזה נתן להם כח לשבת וללמוד תורה! הגרזן הזה נתן להם לאדם ללמוד תורה. אומרים לאדם, אתה – אדם, אתה בן אדם! נשמה קדושה! ישבת ולמדת תורה?? פיך נהיה קדוש!! כגופך נהיה קדוש!! אתה הולך לעסוק בדברים בטלים?! וכי תלך ותתבטל בדברים כאלה?! תראה את הגרזן הזה!! שבר מגל!! לקחו את הגרזן וגרזו אותו, לקחו את הגרזן ושברו אותו, קדוש!! יש קדושה בגרזן הזה. ואז – תלמד מהגרזן הזה הלאה, תמשיך הלאה ללמוד תורה. זה המעלה הזאת וזו החשיבות.

דבר נוסף: כשחז"ל מביאים את העניין של בנות צלפחד או בני בנימין, והנימוקים, יש עוד נימוקים שמובא בפרי עץ חיים – ומובא באחרונים, אומר שיש עוד מעלה ליום ט"ו באב, אומר – מה המעלה שלו?? אם היום ביום ט"ו באב לקחתי גרעין, לקחתי שתיל של עץ ושתלתי אותו, אז העץ הזה יש לו נקרא לו – שנה. בראש השנה תשנ"ח מתחיל שנה שניה, ראש השנה תשנ"ט מתחיל שנה שלישית, גמר נ"ט – כבר נהיה רביעית ומותר. לא ניגע במחלוקת אם עד ט"ו בשבט או בלי ט"ו בשבט, העיקר – מותר. חלק משנה – שנה! עבר! אם מחר אני אשתול את העץ, או הלילה אני אשתול את העץ, לא! זה לא נקרא שנה, השנה מתחילה בתשנ"ח, תשנ"ט, תש"ס – רק אז יעברו שלש שנים.

אז תגידו מה אכפת לנו? ערלה – פחות שנה, יותר שנה, מה המעלה הכל כך חשיבות?? המעלה החשובה ללמד

קול צופיך

מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרַה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרַה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

הכיפורים? אומר: היו שתי פגישות, לא יותר משתי פגישות... נפגשים בט"ו באב, ונפגשים ביום כיפור, ובין כיפור לסוכות – עושים חתונה. גמרנו. זה ביום חתונתו וביום שמחת לבו. לא היו מושכים את התקופה הרבה זמן. דבר אחד.

דבר שני: יום כיפור, אנחנו שמחים בו, מה שמחים בו?? הגמרא אמרה: "מאי כיפור?? בשלמה יום כיפור, יום מחילה וסליחה לישראל, יום שניתנו בו לוחות שניות...", אומרות הנשים, אומרות הבנות – אנחנו לא צריכים כמותכם אתם יום כיפור או עד סוכות, אתם צריכים למחול את העוונות שלכם, שהיה צריך משה רבנו שמונים יום להתפלל בשבילכם, עשיתם עגל!! אנחנו בלי עגל!! אנחנו לא צריכות מחילה וסליחה וכפרה! אתם צריכים מחילה וסליחה וכפרה על מעשה העגל, אנחנו שמחים ביום הזה, אהה? שמחים ביום הזה?! אז יש מעלה לנשים, לנשים האלה ביום הכיפורים ביום הזה.

המעלה הגדולה ביותר היא: שבסופו של דבר, כשהמכוערות אומרות ובלבד שתכנסו בזהובים, המכוערות אומרות "ובתנאי שתתנו לנו זהובים!"? היא צריכה לתת לו זהובים!! הוא יתן לה זהובים?! אומר בעל ה"בן איש חי", בנות ישראל נאות הן, המכוערות – פירושו של דבר, אם אתה רואה בה מכוערת שאין בה מצוות ומעשים טובים – עניה, לא עשתה צדקה, לא עשתה מצוות, בסדר! תן לה שתעשה מצוות ומעשים טובים, הכיעור זה לא כיעור ביופי, אלה הכיעור במעשים.

אבל עיקר העיקרים הוא מה שכתוב בסוף: בסוף הגמרא, ואמנם התוספות מביאים את זה בשביל לסיים סיום טוב, אז כתוב "עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו

שמחת לבו – זה בית המקדש". איזה מין תשובה עונה הבחור?? כך אומר הקרבן נתנאל, הוא אומר שהפשט של המשנה, שבמשנה כתוב: "ביום חתונתו וביום שמחת לבו", יום חתונתו – זה מתן תורה, ויום שמחת לבו – זה בית המקדש"... "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ביום חתונתו – זה מתן תורה, וביום שמחת לבו – זה בית המקדש" שייבנה במהרה בימינו... אנחנו הבנו שזה סתם פירוש בפסוק, אומר הקרבן נתנאל – לא! הבחור ענה תשובה לבחורה! מה הוא אומר לה?? את רוצה?? בסדר! אבל תדעי לך: אני יושב ולומד תורה! או אני בן ישיבה, יום חתונתו – מתן תורה, או אני קובע עתים לתורה! אני גומר את העבודה והולך ללמוד תורה, את מוכנה?! זה תנאי יסוד שלי!! את יש לך את התנאים שלך, או תעסקו בזיווגים, או ??? ??? אני – התנאי שלי, ביום חתונתו – את רוצה?? זה לימוד תורה!! מסכימה או לא מסכימה! אחר כך היא אומרת: אתה יודע מה?? זה יום שמחת לבו!! זה שמחה וגדולה!! זה בנין בית המקדש!! איש ואשה שזכו – שכינה ביניהם!! שכינה ביניהם!! על דעת מה אנחנו בונים בית?? על מבועי התורה!! יושבים ולומדים! קובעים עתים לתורה!! אני קובע עתים לתורה!! את יושבת ולומדת תורה, בונים בית של תורה, זה בית אמיתי!

אז זהו "שטר התנאים" – שטר האירוסין שעושים, אז זהו זה! זה כתוב במשנה! זה אומר כך והוא אומר לה כך, כל אחד ואחד אומר את התנאים שלו.

אומר בעל ה"בן איש חי", כתוב שהיו הבנות יוצאות לחול בכרמים, בט"ו באב וביום הכיפורים. אמר, היה צריך להפוך: יום הכיפורים וט"ו באב, יום הכיפורים – יום הכיפורים!! אלא מה? בגלל שיום ט"ו באב מתחיל לפני יום

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יום הכיפורים - תשנ"ח - מאת מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אבל יש גם מה שאמר "בקשות" מהקדוש ברוך הוא אלינו, ??? מהקדוש ברוך הוא אלינו, אנחנו: "רבונו של עולם! קודם כל תשלם את החוב, תגאל אותנו, תושיע אותנו, ואז אנחנו מבטיחים שאחרי התשועה – כולם "ועמך כולם צדיקים", אפילו אותם שקוראים להם "מ' ר' צ'" – כולם גם כן נחזיר בתשובה, "ועמך כולם צדיקים" – בסוף ??? את כולם נחזיר בתשובה, והקדוש ברוך הוא ישמח. אמנם אלה יש בעלי תשובה שאז... יתנו להם איזה כסה ככה למטה, יתנו להם מקום, אבל אלה שישבו ולמדו תורה, אלה שעסקו בתורה, בעלי תשובה לפני שהיתה הגאולה, זה המקום שלהם בגן עדן התחתון מקום הפלא ופלא. ויהי רצון שנזכה ל: "והנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו" – שיושיענו מיד! זה ה' קוינו לו – נגילה ונשמחה בישועתו – בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

ואומר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו – פעמיים "קוינו", אנחנו מקוים ל"אחישה", וגם מקוים ל"עתה", הכל מקוים אנחנו, על בעתה בודאי שאנחנו מקוים – אין מה לדבר שאנחנו מקוים, ואם זה "אחישה" – אז בכל יום ויום, אבל אם "בעתה" – רבונו של עולם! הרי ראינו יציאת מצרים, עשית להם "בעתה"? לא עשית! קיצצת מאה ותשעים שנה, והקדמת את הגאולה, במדבר – שלש שנים, אנחנו עכשו גם כן, אפילו אם ה"בעתה" זה רחוק – "זה ה' קוינו!" אנחנו מקוים שיקצר את ה"בעתה" ושיעשה את זה, לא... אם זה עוד מאה ותשעים שנה אז לפחות מאה ותשעים שנה. ואם זה שלש שנים – גם זה נקוה, ואם זה גם יומיים – גם כן נקוה, אפילו על יומיים, אפילו שיומיים יורדים לנו מהחשבון – אנחנו רוצים שיקרב לנו את הגאולה. לא נחכה עוד יום, אלא "זה ה' קוינו לו".

התקוה שלנו זה "זה ה'!" "הנה אלקינו זה!" אדם – משכן לשכינה. אדם רואה את השכינה, "זה ה' קוינו לו". "נגילה ונשמחה בישועתו" – תשועה ראשונה על ידי אדם, תשועה שניה על ידי אדם, בנין ראשון – על ידי בני אדם, בנין שני – נבנה בידי בן אדם, תשועה ראשונה – משה רבנו, יהושע הכניס אותם לארץ, תשועה שניה על ידי עזרא ונחמיה – בידי בני אדם, אנחנו רוצים עכשו תשועה – תשועה של הקדוש ברוך הוא. חי וקיים לנצח. אנחנו רוצים תשועה, בית המקדש, שייבנה: "מקדש ה' כוננו ידיך", שלא ישלוט בו שום זר.

ועל זה אומר: "זה ה' קוינו לו", נגילה ונשמחה בישועתו, אנחנו רוצים להיות שמחים ולהיות דשנים להאמין בישועה שהוא יושיע אותנו. זה לשון שלנו.

